

Wabi-Sabi Tasarımların Organik Mimari Üzerinden İncelenmesi

Bayram Can Erbaş^a, Mahmut Atilla Söğüt^b

^aMimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık

Orcid no: 0009-0002-3088-0320

Email: 20232102019@ogr.msgsu.edu.tr

^bMimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Orcid no: 0000-0003-3955-6033

Email: atilla.sogut@msgsu.edu.tr

Araştırma makalesi

Özet

Günümüzde dünyanın her noktasında artan kentleşmenin en temel ihtiyacı olan barınma gelişen mimari yöntemlerle çözülür. Yüksek yapıların çoğalması ve kent mekanlarında gittikçe artan betonlaşma ve yapaylık insan yaşamını olumlu ya da olumsuz birçok açıdan etkiler. İnsan doğadan uzaklaşabilir ama doğayı bırakamaz. Hem insanın doğaya duyduğu özlemi azaltmak hem de doğa ile iç içe yaşayabilmenin bir başka yolu olarak "Organik Mimari" kavramı ortaya çıkmıştır. Öncüsünün Amerikalı mimar Frank Lloyd Wright (1867-1959)'ın olduğu bu yaklaşım hem Wright hem de devamcılarının ürettiği yapılarla aslında doğaya saygı duyarak ve doğayı koruyarak mimariyi doğa ile iç içe inşa edebilme örneklerini bizlere sunmuştur. Geleneksel Japon mimarisi ile Organik Mimari arasında uzun zaman farkı ve iki ayrı ulusun kendi kültürleri olmasına rağmen, geleneksel Japon mimarisinin devamı olan Wabi-Sabi tasarım ile Organik Mimari başta doğaya duyulan saygı olmak üzere tasarım ile ilgili birçok konuda gösterdikleri benzerlikler ile kesişir. Doğa birçok tasarım alanında insana ilham kaynağı olmuştur. Bu yaklaşım ile Wabi-Sabi tasarımlar ile Organik Mimari uygulamaları birbirine benzerlik gösterir. Araştırmanın amacı birbirinden ayrı kültürlerde vuku bulan iki mimari tasarım akımının kesişim noktalarını tespit etmektir. Araştırma nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntemle yapılmıştır. Nicel yöntem olarak betimleyici taramalar yapılmış ve elde edilen veriler nitel yöntemlerden yorumsamacı bir yaklaşımla açıklanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular Wabi-Sabi tasarım ile Organik Mimari akımının doğayı esas alan, doğaya saygı duyan ve bu bağlamda doğa ile uyumlu tasarım stilleri oldukları ve bu yaklaşımdan doğan eserlerin tasarım kriterleri bakımından birbirine renk, doku ve malzeme gibi birçok yönden benzerlik gösterdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Wabi-Sabi, organik mimari, iç mimarlık, mimarlık, tasarım

Examining Wabi-Sabi Designs Through Organic Architecture

Abstract

Today, shelter, which is the most basic need of increasing urbanization in every part of the world, is solved by developing architectural methods. The proliferation of high-rise buildings and the increasing concretion and artificiality in urban spaces affect human life in many positive or negative ways. Man can get away from nature, but he cannot leave nature. The concept of "Organic Architecture" has emerged as another way to reduce people's longing for nature and to live in harmony with nature. This approach, pioneered by the American architect Frank Lloyd Wright (1867-1959), has presented us with examples of building architecture in harmony with nature, respecting and protecting nature, with the structures produced by both Wright and his followers. Although there is a long time difference between traditional Japanese architecture and Organic Architecture and the two different nations have their own cultures, Wabi-Sabi design, which is a continuation of traditional Japanese architecture, and Organic Architecture intersect with their similarities in many design-related issues, especially the respect for nature. Nature has been a source of inspiration for humans in many design fields. With this approach, Wabi-Sabi designs and Organic Architecture applications are similar to each other. The aim of the research is to identify the intersection points of two architectural design movements that occur in different cultures. The research was conducted with mixed method, using a combination of qualitative and quantitative methods. Descriptive surveys were conducted as a quantitative method, and the data obtained were explained with a hermeneutic approach from qualitative methods. The findings obtained as a result of the research have determined that Wabi-Sabi design and Organic Architecture movement are design styles that are based on nature, respect nature and in this context are compatible with nature, and that the works resulting from this approach are similar to each other in many aspects such as color, texture and material in terms of design criteria.

Keywords: Wabi-Sabi, organic architecture, interior architecture, architecture, design

Doi:

1. GİRİŞ

İçinde yaşadığımız dünya her geçen gün teknolojik gelişmeler ile ilerleme içindedir. 1990'lı yıllarda atak yapan teknoloji 2000'li yıllarda hızla ilerlemiş ve günümüz dünyasında hayatımızın her alanında işlevsel olarak bize yardımcı olmaktadır. Öyle ki teknolojinin olmadığı yaşam alanı sınıflandırması yok denecek kadar azdır. Bir dönem sadece yetişkinlerin iş ve ev hayatlarında kolaylık sağlayan teknoloji artık küçük yaş gruplarına kadar inmiş ve her yaş grubunun eğitim, iş ve eğlence gibi çeşitli yaşam faktörlerinde hayatlarında yer edinmiştir. Teknoloji ne kadar gelişmiş olursa olsun insanoğlunun doğaya duyduğu ihtiyaç hiçbir zaman azalmamıştır. Gelişim ve sağlıklı yaşam için ihtiyaç duyduğumuz beslenmemizden, zor bir gün sonrası ruhumuza iyi gelen bir açık hava gezintisine kadar doğa her zaman en temel ihtiyacımız ve asla kopamayacağımız bir unsur olmuştur.

Bireyin fiziksel sınırlar içinde belirginleştirdiği alanlar ile mimari mekân oluşur (Altan, 1993). Organik Mimari ve Wabi-Sabi Tasarımlar mekân tasarımı anlayışında, doğanın birincil tasarım prensibi olduğu yaklaşımdan doğan mimari stillerdir. Kök olarak birbirinden farklı bu iki ulusun birçok yönden farklılık gösteren yaşam türlerine ve sanata bakış açısındaki farklılıklara göstermesine rağmen mimari stil olarak birbiriyle kesişmektedir. Toplum neyi sanat kavramı altında tanımlıyor ve kabul ediyorsa sanat odur. Sanat belirli statüler dahilinde gerçekleştirilir. Sanatta zarif bir şekilde yapılmış estetik eserlere, dini, tarihi ve teorik anlamlarla yüklü eserler bulabiliriz (Dickerson, 2021). Dickerson'un sanata bakış anlayışındaki toplumların kendi köklerinden ya da toplumsal sanat fikirlerinden doğan farklılıklar sonucu oluşan eserlerde çeşitlilikler doğar fakat Organik Mimari ve Wabi-Sabi Tasarımlar ile üretilen mimari eserler farklı toplumlara ait olmalarına rağmen doğayı öncelik olarak benimsemeleriyle birbirleriyle paralel bir mimari tasarım anlayışına sahiptir.

Organik Mimari için özetle doğaya duyulan saygı ve ona duyulan ihtiyaç ile şekillenmiş bir tasarım akımı denir. Öyle ki doğal materyallerin kullanımından, malzemenin türüne göre biçimlenen evlere kadar örnekler veren bir mimari yaklaşımdır. Saflığı, sadeliği temsil eder ve bu kaynakları doğadan alır. Organik Mimari, Amerikalı Mimar Frank Lloyd Wright (1867-1959) tarafından ilk kez ortaya atılmıştır. Doğaya saygı ya da doğal malzemelerin tasarımdaki işlevinin gücü olsun gittikçe yapaylaşan yapılar arasında böyle bir yaklaşım ilgi görmüş ve hala saygın bir bakış açısıyla üretimleri devam etmektedir. 19. yüzyıl ve 20. yüzyılda eserler veren Frank Lloyd Wright'in Organik Mimari akımı aslında başka kıtalarda ve yaşam felsefelerinde asırlardır devam ettirilmiştir. Üstelik yeni keşfedilen bir akım olarak değil geleneksel bir kültür olarak tasarım anlayışını sürdürerek. Japon felsefesinde doğa çok önemlidir. Japon sanatında, şiirden el işçiliğine kadar her yerde doğaya ait izler ve anlatımlar bulunur. Wabi-Sabi tasarımlarda Organik Mimari gibi sadeliği, saflığı ve doğaya duyulan saygıyı esas alır. İki mimari yaklaşımında ilhamı ve kaynağı doğadır. Organik Mimarinin doğaya duyduğu saygının bir benzerini yüzyıllardır kendi geleneklerinde yaşatan Japon halkı günümüzde her ne kadar gelişim gösteren kentleşmeyle yaşasalar da özlerini her zaman korumuşlardır. Kendi geleneklerinden gelen doğaya saygı onlar için çok önemlidir. Birbirinden çok uzak bu iki ulusun tasarım sisteminin doğaya duyduğu saygı ve sevgi aslında insanoğlunun nerde olursa olsun doğadan kopamayacağına ve onu ilham kaynağı olarak göreceğini bize kanıtlar.

Bu çalışmada Organik Mimari ile Japon kültüründen gelen Wabi-Sabi tasarımların örnekler üzerinden incelenmesi yapılacaktır. Wabi-Sabi tasarım evlerinin Organik Mimari tasarım akımı üzerinden işlev, malzeme ve tasarım yönelimi bakımından örnekleri incelenecek ve elde edilen veriler sonrası Wabi-Sabi tasarımlar ile Organik Mimari tasarımların kesiştiği noktalar belirlenecek olup, sonuç bölümünde yer alacaktır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler ile birbirinden uzak iki ulusun iki farklı tasarım stiline doğaya bakış açısındaki yaklaşımların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2.MATERYAL VE YÖNTEM (METODOLOJİ)

2.1.Araştırma Materyali

Çalışma, mimari tasarımlar evreninden birbirine stil ve tarz konusunda birçok açıdan benzerlik ve yakınlık gösteren Wabi-Sabi Tasarım Akımı ile Organik Mimari tarzında üretilen mimari eserlerden oluşan örneklem kümesi ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada dünyanın farklı bölgelerindeki Wabi-Sabi tasarım projeleri örnek olarak sunulurken, Organik Mimari örnekleri ise öncelikli olarak Organik Mimari manifestosunun sahibi olan Frank Llyod Wright'ın eserlerine yer verilmiştir. Bunun yanında Organik Mimari akımının devamcılarının mimari eserleri ile çalışma desteklenmiştir.

Araştırma kapsamında “Wabi-Sabi Tasarım Akımı ile Organik Mimari eserlerinin stil yakınlığına sebep olan tasarım elementleri nelerdir?” sorusu araştırmanın temel sorusu olmuştur. Bu soru kapsamında araştırmada incelenen iki tasarım stiline örnekleri üzerinden çıkarımlar ve sonuçlar elde edilmiş, bu veriler örnekler ve kıyaslamalar ile açıklanmıştır.

2.2.Araştırma Yöntemi (Metod)

Çalışma Wabi-Sabi Tasarım Akımı ve Organik Mimari örneklerinin literatür kaynaklardan taranması ve elde edilen verilerin yorumlanması üzerine nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem ile yapılmıştır. Nicel yöntem olarak betimleyici taramalar yapılırken, nitel yöntem olarak yorumsamacı bir yaklaşım ile makale akışı tasarlanmıştır.

Nicel araştırma türlerinden Betimsel (Tarama-Betimleme) Araştırma Modeli, araştırmanın yapıldığı dönem dahilinde var olduğu mevcut haliyle ortaya koyulduğu araştırmalardır. Tarama-betimleme araştırmalarında taranan kaynaklar ile elde edilen veriler toplanarak düzenlenir ve çalışmaya dahil edilir (Altuncu, 2023).

3.WABI-SABI TASARIM VE ORGANİK MİMARİ

3.1.Wabi-Sabi Tasarım

Japonya’da sanat ile hayat, doğa ile yakından ilgilenir ve doğa sanatın her alanını etkilemeyi başarmıştır. Bunun içinde doğanın, Japon şiirinden geleneksel Japon mimarisine kadar geniş bir yelpazede yer aldığı açıkça görülür. Öyle ki kullanılan ev gereçlerinin doğadan ilham aldığı birçok süslemeyle tasarlandığı görülür. Aynı zamanda iç mekân dekorasyonunda doğayı tasvir eden ve doğayı benimsemiş öğeler fazlasıyla mevcuttur. Bu doğaya saygı duyan ve onu benimseyen bir yaklaşımdır.

Japon kültüründe sanat kavramı kullanıcıların ev yaşamlarını ve evde kullanılan gereçlerin stillerini etkilemiştir. Yaşamın içinde duydukları hazzı her alanda görmek ve kullanmak istemişlerdir. Doğa ile yakın temasta yaşadıklarından kaşık, su kabı, fırçalık gibi ev gereçlerini, eşyalarını kendi kültürlerinden gelen estetik zevk ile tasarlamışlardır. Bu tür alet ve gereçlerin tasarımlarını yine doğadan almışlardır. Kaşıkta “uçan nilüfer yaprağı” desenini, kapta “erik dalı” motiflerini, fırçalıkta “karla kaplı bir bambuyu”, tütsüde “uçmakta olan bir yağmur kuşunu” görmek mümkündür. Odalardaki raf girintilerinde de doğal motifleri sıklıkla görürüz (Anesaki, 2022). Bu stil yaklaşım Wabi-Sabi tasarım akımının da önceliği olan doğadan ilham alma ve onu tasarıma dahil etme anlayışının temellerini oluşturur.

Doğa sadece o anlık var olan güzelliklerden ibaret değildir. Doğa insan gibi yaşar ve hareket eder. Çok mevsimli coğrafyalarda bunu görmek mümkündür. Türkiye’de dört mevsimin bir yıl içinde yaşanması ve insana çeşitli duygular hissettirmesi bu yaşanmışlık döngüsünün bir devinimi olarak gösterilebilir. Aynı mevsim döngüsünün bir benzeri Japonya ikliminde de görülür. Japonya insanları geleneksel bir doğaya saygı yaklaşımıyla bu mevsim döngüsünü

evlerindeki iç mekânlar başta olmak üzere birçok yaşam mahallerinde usta bir yorumla uygulamıştır.

Japon halkı doğada buldukları tek bir çiçekten bile keyif alırlar. Doğadan aldıkları çiçeği bir çanağın içine yerleştirip evlerinde konuk ederler. Yüklük ve depolama duvarına bir resim asacakları zaman resim mevsimlere göre değiştirilir. Karlı havalarda “kardaki kırmızı nandin” ya da “adonis” çiçeğini, yaz aylarında “yeşil ağaçları olan bir şelale resmini”, sonbahar zamanında “kızıl bir akçaağaç yaprağını ve yaprakların altında gezinen bir geyiği” ev dekorasyonunda kullanırlar. Doğada gözlemledikleri değişimleri ev yaşamlarında da görmek isterler (Anesaki, 2022). Doğadaki mevsim değişikliğinin Japon mimarisindeki iç mekanlara yansıdığı bu açıklamada net bir şekilde anlatılmıştır. Öyle ki ev dekorasyonunun günümüz sabit iç mimarisine oranla daha hareketli ve canlı tutulduğu tespiti yapılır. Evlerdeki iç mekân aslında doğa ile beraber aynı döngü içinde yaşar, hareket eder, renk değiştirir. Doğaya duyulan saygıdan yola çıkarak doğa ile iç içe yaşama kültürünü benimseyen bir halk olan Japon insanları her şeyin gelip geçici ve bir döngü içinde olduğunu bu yaklaşımla kendi yaşam alanlarında da göstermiş olurlar. Mevsime göre, o mevsime uyum sağlayan öğeleri ev dekorasyonlarında kullanmaları doğanın yaşam döngüsünü kabul ettiklerini ve o döngü içinde var olduklarını bize ispatlar.

Wabi-Sabi 3 temel ilkeyi değişmez kabul eder. Bunlar: “hiçbir şey sonsuza dek sürmez, hiçbir şey bitmiş değildir, hiçbir şey mükemmel değildir (Göksel ve Erbay, 2021). Doğanın mevsimler ile canlanıp solması bu üç temel ilkedен birincisine, tasarımlarda antika mobilyaların yer alması ya da kullanılmayan bir kütüğün tasarımda sehpa ya da raf olarak kullanılması ikincisine ve üçüncüsüne ise tasarımlarda kullanılan ahşap, taş gibi kusurlu yüzeylerin kullanılması örnektir. Wabi-Sabi tasarımlar bu üç temel ilke ile tasarımlara kendi bakış açısını katar. Mekânı doğa ile yorumlar, tasarlar ve uygular. Şekil 1’de bir Wabi-Sabi evinin farklı iç mekanlara ait görselleri bulunmaktadır. Burada ahşabın doğadan alındığı gibi kullanılmasını ve doğal malzemelerin tasarımdaki önceliğini görmek açıkça mümkündür.



Şekil 1: Bir Wabi-Sabi evinin farklı iç mekanlardan görselleri (URL-1).

Wabi-Sabi tasarımlarda doğa iç mekâna dahil edilir. Doğadaki asimetrik-düzensiz formlar, pürüzlü-kusurlu yüzeyler, organik malzemelerin doğadan alındığı gibi kullanılması, ışık ve karanlık dengesi, doğanın bünyesinde bulunan renklerin oluşturduğu birlik ile yaşam alanları şekillenir (Karyağdı, 2021). Doğanın kendi bünyesinde bulunan ve insan tarafından etkileyici olarak algılanan kusurları Wabi-Sabi tasarım kriterlerinin en önemlilerindedir. Wabi-Sabi kusurları olduğu gibi kucaklayan, kusurlu güzelliği kullanıcılarına sunup kabul ettiren bir tasarım yaklaşımıdır. Hayatın hemen her anındaki değişim, etki ve izlerinin geçiciliğini kabul eden bir felsefedir. Geleneksel Japon felsefesinin doğaya duyduğu saygıdan yola çıkan bu duruş Wabi-Sabi tasarımlarının da odak noktası olmuştur.

Doğadaki asimetri, kusurluluk ve sadelik Wabi-Sabi tasarımlarının temelini oluşturmaktadır. Tasarımlarda ahşap malzemenin olduğu gibi işlenmeden kullanılması ve malzemenin bünyesinde barındırdığı kusurlar Wabi-Sabi tasarımları için doğadan elde edilen estetik bakış açısı yaklaşımının göstergesidir. Doğadan gelen doğal malzemeler ya da doğal materyaller ile işlenen dekorasyon ürünleri ile elde edilen ürünler Wabi-Sabi tasarımların renk paletini dolaylı yoldan yine doğanın kendisi oluşturur. Wabi-Sabi tasarımcısı ise bu doğadan gelen doğal renk paletini geleneksel Japon felsefesinde olduğu gibi korur ve tasarımında uygular. Bunun içinde ahşabın kahverengi tonlarını birincil olarak görürken aynı zamanda el yapımı kilimlerin sade açık renklerini görmek mümkündür. Bu açık renkler; beyaz ve bej renkler arasındaki kaymalarla daha doğal ve ferah bir mekân oluşmasında oldukça etkilidir. Aynı zamanda mekân içindeki bitkiler ile yeşilde Wabi-Sabi tasarımların önemli renklerinden kabul edilir. Yeşil öğeler Wabi-Sabi tasarımlarda kahverenginin ağırlığı ile açık renklerin hafifletici etkisi arasındaki dengeyi sağlar ve bu iki renk arasında bir geçiş, canlılık ve sıcaklık sunar. El işçiliği süslemelerinde yine ferahlatıcı ve insana iyi gelen açık mavi tonları görülürken, güneş ışığının devinimi ile mekânın doğal bir yaşam döngüsü elde ettiği görülür.

Wabi'de basit yaklaşımların güzelliği ile incelik, hoşnutluk hissedilirken, Sabi'de ise asimetrik oluşumların sadeliği mekâna yansıtılır (Karyağdı, 2021). Doğanın kendi içinde bir harmonisi bir hiyerarşisi bulunur. Bu gözle görülen bir dengedir. Bu denge insan ruhunda derin his ve etkilere yol açar. İnsana hoşnutluk kazandırır ve insanı kendine çeker. Wabi-Sabi tasarımlar doğanın kendi içinde bulundurduğu harmonisini yaşamda iç mekanlarda uygular. Bunun sonucunda Wabi-Sabi ev ve diğer iç mekanlarda incelik ve hoşnutluk kavramları kolayca kullanıcı tarafından görülür. Bir ahşap kütüğünün sehpa olarak kullanılması insanın ilgisini çeker. Çünkü kendisi gibi doğadan gelen bir materyalin sadece basit işlemler ile hayatına, yaşam alanına dahil olması kişide hoşnutluk uyandırır. Kütüğün diğer sehpa gibi basit geometrik formlarda (kare, dikdörtgen, daire vb.) olmaması ve doğadan koparılan bir parça olarak konutta yer alması her ne kadar asimetrik bir oluşuma sebep verse de Wabi-Sabi tasarımlar için bir tasarım kriteridir. Şekil 2'de Wabi-Sabi sehpa örnekleri ile bu yaklaşımı görmek mümkündür. Belirtilen Şekil 2'deki Wabi-Sabi sehpa örneklerinde, ürünlerin kendi bünyelerinde barındırdıkları kusurlar ve birleşim yerlerindeki açıklıklar olduğu gibi görülmekle beraber aynı zamanda malzeme kalınlığında barındırdıkları farklı kalınlıklar ile mekâna doğanın izlerini kattığını görürüz. Örnek sehpa, bir başka Wabi-Sabi yaklaşımı olan eskimiş, niteliğini kaybetmiş materyallerin yeniden işlevlendirilmesi kavramını destekleyen iç mekân tasarım öğeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Genelde modern mimaride kusur kabul edilen birleşim detayları, ölçüde orantısızlık yada malzemede istenmeyen doku kusurları Wabi-Sabi tasarım yaklaşımında olduğu gibi kabul edilmektedir.



Şekil 2: Soldaki görselde kusurları gizlenmeyen bütün bir yüzeye sahip Wabi-Sabi sehpa örneği (URL-2). Sağda kusurları görünen ve bütün bir yüzey haline getirilmeyen bir Wabi-Sabi sehpa örneği (Başak, 2022).

Wabi-Sabi tasarımlarda betonun brüt beton olarak kullanıldığını, tuğlanın olduğu gibi üstünün sıvanmadan tasarıma dahil edildiğini, doğal taşların yüzeylerini pürüzlü ve kusurlu bir şekilde duvarlarda görürüz. Aynı zamanda bambu, hasır, kil ya da eskitilmiş ahşap gibi materyallerinde tasarımda rol alacağı biçime göre zemin ya da duvar yüzeylerinde kullanılır. (Karyağdı, 2021). Doğal materyali olduğu gibi koruyan, işlenmemiş malzemeyi ham haliyle mekâna dahil eden Wabi-Sabi tasarımlar kendi görsel şölenini, doğanın insana sunduğu renk, doku, biçim olarak doğrudan, doğadan aldığı gibi mekânda uygular. Bu tasarımlardaki sadeliğin bir başka dışavurumudur.

Günümüz tasarımcılarından Tadao Ando'nun 2016 yılında Meksika'da yaptığı "Wabi House" adlı tasarımı güncel bir Wabi-Sabi tasarım örneğidir. Yapı hem plan olarak hem de iç mekân tasarımı olarak sadeliği öne çıkarmıştır. Kullanılan malzemelerin saflığı ve pürüzleri ile de kusurluluğun güzelliğini vurgulamaktadır (Tavşan, Altuntaş, Tavşan, 2021). Brüt betonun kullanımı, ahşap masanın basit işlemlerle tasarımda kullanılması ve hasır oturma elemanlarıyla Wabi-Sabi felsefesiyle tasarlanmış minimalist bir mimari örnektir. Tasarımın renk paletini doğa ve kullanılan malzemelerin kendi bünyesinde barındığı renkler oluşturmuştur. Basit geometrik formlar ile tasarlanan ev yalın bir görünüme sahiptir. Şekil 3'te "Wabi House"un iç ve dış mekânlardan çekilmiş görselleri ile Wabi-Sabi tasarımlarda vurgulanan sadeliğin ve kusurluluğun güzelliğini net bir şekilde görürüz. Estetik görselliğini tasarımda kullanılan malzemenin bünyesinde barındırdığı niteliklerden alan bu tasarım süslü ve gösterişli görünümünden oldukça uzak bir yaklaşımla karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda eserin doğanın dinginliğine daha yakın bir paralellikte üretildiğini, tasarlandığını söylememiz mümkündür.



Şekil 3: Tadao Ando tarafından tasarlanan "Wabi House 2016" un dış ve iç mekân görselleri (Altuntaş, Tavşan, 2021).

Doğanın kendi içindeki devinimini mekânda devam ettiren Wabi-Sabi tasarımlarda antika mobilyalar görmek mümkündür. Aile yadigarı mobilyalar, halılar, sanat eserleri Wabi-Sabi tasarımlarda mekân içinde kendine yer bulur. Her şeyin eskidiğine ama eskiyen, ilk görkemini

MOBİLYA	MALZEME	TEKSTİL	RENK	AKSESUAR
HAREKETLİ/SABİT <ul style="list-style-type: none"> •Antika mobilyalar •İkinci el mobilyalar ya da yeniden işlevlendirilmiş mobilyalar •Masif ahşap mobilyalar •Sade formlu mobilyalar 	YÜZEYLER <ul style="list-style-type: none"> •Pürüzlü •Cilasız •Dokulu •Doğal •İşlenmemiş •Ham •Pash 	<ul style="list-style-type: none"> •Keten •Pamuk •İpek •Yün •El dokumaları •Doğal dokulu kumaşlar •Doğal liflerle dokunmuş tekstiller •Hakiki deri 	<ul style="list-style-type: none"> •Toprak tonları •Yeşil tonları •Mavi tonları •Beyaz tonları •Bej tonları •Gri tonları 	<ul style="list-style-type: none"> •Doğal malzemelerden el yapımı çömlekler •Çiçekler •Doğadan alınmış kuru dallar •Çakıl •El yapımı hasır sepetler •Kokulu yağlar •Asimetrik objeler •Çam kozalakları •Anlamı/hatırası olan kişisel eşyalar
MALZEMELER <ul style="list-style-type: none"> •Doğal rattan •Doğal ahşap •Kütük •Doğal, dokulu döşemelik tekstiller •Bambu 	MALZEMELER <ul style="list-style-type: none"> •Doğal ahşap •Doğal Taş •Brüt beton •Kil •Bambu •İşlenmemiş metal •Tuğla 			

Şekil 4: Wabi-Sabi Tasarım Akımının İç Mekân Tasarım Kriterleri (Karyağdı, 2021).

kaybedip, işlevini kaybeden ürünlerin onarılmasına ve bunların Wabi-Sabi tasarım mekanlarında değerlendirilmesine olanak sağlar. Böylelikle doğanın kendi kışını geçirip yaza geçmesi gibi mobilya ve diğer materyallerinde kaybettikleri ya da onarım isteyen kendi işlevselliklerinin canlandırılmasına olanak sağlar. Bu doğanın döngüsüne bir göndermedir.

Wabi-Sabi tasarımlarının tasarım kriterleri doğadan aldığı materyaller ile oluşur. Bu tasarım ilkelerinin tablo hali Şekil 4’de listelenmiştir. Mobilya tercihlerinde antika, ikinci el, yeniden işlevlendirilen onarılan ürünler, tasarımda kullanılan malzemelerin kendi doğal, pürüzlü halinin kullanılması ya da uygulanan beton, tuğla gibi malzemelerin pürüzlerinin olduğu gibi bırakılması, tekstil ürünlerinde doğal malzemelerin kullanılması tasarımın ilkeleri olarak karşımıza çıkar.

3.2.Organik Mimari

Organik Mimarlık ilk kez Amerikalı mimar Frank Lloyd Wright (1867-1959) tarafından ortaya atılan bir mimari tasarım biçimidir. Doğa ile yapının oluşturduğu hacmin kendiliğinden bir harmoni içinde bulunmasını esas alan bir anlayış olarak doğanın Organik Mimari doğa ile yapının oluşturduğu bu harmoninin iç mekân tasarımlarında da devam etmesi gerektiğinden yanadır. Organik Mimariden, doğada yapının inşa edileceği yer ile inşa edilecek yapının doğa ile uyumunun ve bu uyum sonrası yapının iç mekân tasarımının biçimlenmesindeki tasarıma doğru ilerleyen yolda bir akış olarak açıklanır. Doğaya saygın bu yaklaşım ile Frank Lloyd Wright’ın Organik Mimari manifestosu ortaya çıkmış ve Organik Mimari günümüze kadar devamlıları ve bu anlayışı benimseyen mimarlar aracılığıyla devam etmiştir.

Yirminci yüzyılda önemli eserler vermiş ve mimarlıkta öne çıkan Frank Lloyd Wright, “Mimarlık, malzemenin doğasıdır.” açıklamasıyla Organik Mimarlığın temelini açıklamıştır. (Burat, 2012). Frank Lloyd Wright ortaya koyduğu Organik Mimarlık anlayışının en temel prensiplerinden birinin malzemenin doğasını anlamak ve ona bağlı kalmak olduğunu projelerinde ve mimari anlayışında savunmuştur. Şekil 5’te Frank Lloyd Wright’ın doğa ile iç içe düşüncesiyle planlayarak 1940 yılında tasarladığı ve yapımında doğanın renklerini içinde barındıran Usonian Evi’ni incelediğimizde malzemelerin; aynı renk skalasında olan farklı malzemelerin bir araya gelerek kullanıldığını, malzemenin doğal renginin tasarımda tercih edildiği dikkat çekmektedir. Evin geneline bakıldığında doğayla uyumlu malzemeler olan ahşap

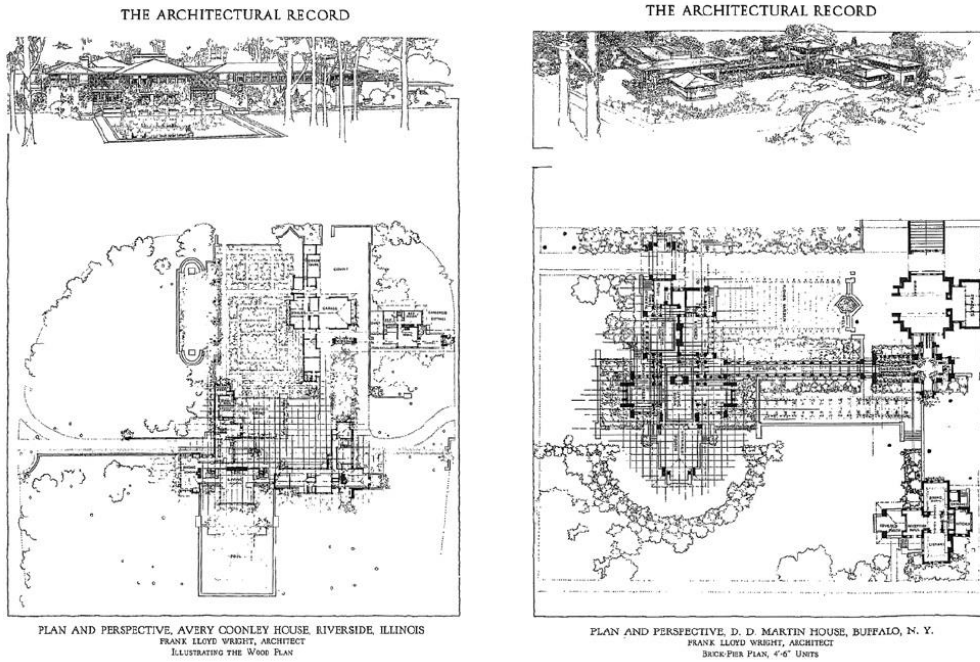


Şekil 5: Frank Lloyd Wright tarafından 1940 yılında tasarlanan Usonian Evi (URL-3).

ve kil malzeme ön plana çıkmaktadır. Geniş açık pencereleri ile doğayı bir tablo gibi içine davet ettiğini görürüz. Usonian Evi, yapılıktan oldukça uzak bu geniş ve yüksek pencere mimari planlamasıyla aynı zamanda doğal gün ışığından fazlaca faydalanan bir tasarıma sahiptir. Bu büyük açıklıklar sayesinde doğayla bütünleşme sağlanmıştır.

Frank Lloyd Wright, Organik Mimarlık kavramının en temel maddesini, malzemenin doğasını anlamak ve ona bağlı kalmaktır, açıklamasıyla belirtmiştir. (Burat, 2012). Wright bu yaklaşımıyla, tasarlanan yapıda kullanılacak olan malzemelerin bize tasarımın ilerleyişinde yardımcı olduğunu açıklar. Yapının tasarım ve inşa sürecinde tercih edilen doğal materyaller tasarımın oluşturduğu yapının varacağı noktaya giden yön levhalarını önümüze koyar. Tasarımcı, iç mimar ya da mimar kendi tasarımlarında kullandığı doğal malzemelerin işlev, mukavemet ve tasarım algısına dikkat ettiği zaman, kullanılan doğal malzeme tasarımın gelişiminde önemli rol oynar. Doğaya saygı duyduğumuzda ve doğanın bize sunduğu bu yön levhalarını takip ettiğimizde, doğa tasarım boyunca yönlendirici işleve sahip olur. Wright'ın açıklamasının içeriği bizim bu yaklaşımı fark etmemizi sağlar.

Wright tasarımlarda kullanılan doğal malzemelerin işlevlerinin kullanılan malzemeye göre değişim göstereceğini savunmuştur. Wright'ın bakış açısına göre "Ahşabın mekân bölümlenmesinin, taşınki gibi olmayacağı veya ahşabın çelikte aynı orantılara izin vermeyeceği aşikârdır" (Wright, 1975). Ahşap mimarisinin taş mimarisine göre daha kolay işlenebilirliğinden yola çıkarak ve ahşabın dayanıklılığından yola çıkarak ahşap mimarisi için ince uzun "çubuk" mimarisi olduğunu söyleyebiliriz ve bu dikey çubukların "kendine has doğal hacmi ve aralıkları" olur. Bu bağlamda ahşap mimarisi taş mimarisinden tasarım olarak oldukça farklı sonuçlar elde etmemizi sağlar. Bu yaklaşımdan yola çıkarak Wright, ahşap ve taş mimarisi için farklı plan anlayışları geliştirmiştir. Daha detaylı açıklamak gerekirse "ahşap plan ince, hafif ve yakın aralıklıdır." buna karşın "taş plan" ve "tuğla plan" ise "ağır, koyu kütleli ve geniş aralıklıdır.". Bu sınıflandırmaya göre Coonley Evi'ni (1907-8) ahşap plana, Martin Evi'ni (1904-5) ise tuğla plana örnek göstermiştir (Burat, 2012). Wright'ın bu anlatımından yola çıkarak yapıda kullanılan malzemenin yapının inşa edileceği arazi alanından, yapının kendi içinde bulunan mekân geçişlerine kadar birçok alanda bize çeşitli olanaklar sunduğunu görürüz.



Şekil 6: Coonley Evi (Solda) ahşap plana örnek; Martin Evi (Sağda) tuğla plana örnek olarak gösterilir (Burat, 2012).

Yapının inşa edilecek arazi ve iklim şartlarına uygun olarak seçilen bu malzemeler yapının doğa ile uyumuna olanak sağlar ve doğa içinde kendine kalıcı bir yer bulur. Kullanıcı içinde doğayla bütünlük oluşturan eşsiz bir deneyim sağlar.

Şekil 6'da Wright'ın Organik Mimari adı altındaki özgün yaklaşımından doğan, hayata geçirilen yapı tasarımlarının planları mevcuttur. Biçimsel özelliklerinden yola çıkarak bu kapsamda inşa edilmiş olan Coonley Evi (1907-8) ile Martin Evi'nin (1904-5) tasarım sonucunda ortaya çıkan doğal malzemelerin etkilerini planlar üzerinden görebiliriz. Bu etkilerden en belirgin olarak tuğla planlı Martin Evi'nin duvar kalınlıklarının ahşap planlı Coonley Evi'nin duvar kalınlıklarına oranla daha belirgin ve kalın olduğunu görmekteyiz.

Wright'ın Organik Mimari yaklaşımı birçok meslektaşını etkisi altına almış ve yer yer bu mimarlar "Organik Mimarinin Devamcıları" olarak anılmıştır. Wright'ın Organik Mimarlık anlayışından etkilenen ünlü mimar Kendrick Kellog, Hawaii'deki Onion Evleri bu yaklaşıma örnektir. Kendrick Kellog'un tasarladığı ve Organik Mimariye örnek olan Hawaii'deki Onion Evleri, bölgesel yerel kaynaklardan elde edilen malzemeler ile yapılmış bir yapıdır. (Mikayilova, 2023). Yerel kaynaklı malzemelerin evin yapımında kullanılması, evin inşa edildiği doğaya bir gönderme ve oraya uyumlu olmasında önemli rol oynar. Koa ahşabının ve lav taşının evin yapımında kullanılması evin tasarımında dikkat çeken unsurları oluşturur. Wright'ın vefatından sonra 1960'lı yıllarda yapımı başlayan ev organik mimarinin Wright'tan sonra da devam edeceğine işaret etmiştir. Belçika'lı bir mimar olan Jacques Gillet 1967 yılında Belçika Keşge'De Sculptral House'u tasarlamıştır. Tasarım gerçek bir Organik Mimari eseri olarak kabul görmüştür. Yapımı 25 yıl kadar uzun bir zaman alan ve 20 metre uzunluğa sahip olan Steel House tasarımcısı Robert Bruno tarafından inşa edilen Organik Mimari örneklerinden biridir. (Mikayilova, 2023). Sculptral House, uzaktan bakıldığında inşa edildiği doğal mekân ile iç içe bir görünüme sahiptir. Doğada bulunan asimetric formların yapıda uygulandığını ve yapının yer yer üstünde bulunan yeşil oluşumlardan yola çıkarak doğa ile bütünleştiği görülür. Aynı zamanda Teksas'ta bulunan Steel House projesi de inşa edildiği doğal mekâna uyumlu bir yaklaşıma sahip. Yapımda kullanılan çelik materyal doğanın kendi bünyesinde barındırdığı kuraklığı olduğu gibi yansıtan bir görünüme sahiptir. Doğadan gelen ve doğadan aldığı yönlendirmelerle yapılan bu yapıların inşa edildikleri doğal mekanlar ile harmoni içindedir. Şekil 7'de sırasıyla Onion Evleri (Hawaii), Sculptral House (Belçika), Steel House (Teksas) yapılarını incelediğimizde bu bulguları tespit etmemiz mümkündür.



Şekil 7: Sırasıyla Onion Evleri (Hawaii), Sculptral House (Belçika), Steel House (Teksas) (Mikayilova, 2023).

Organik Mimari, doğal çevre ile bütünleşen yapılar tasarlamayı hedefleyen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın devamlıları tarafından tasarlanan eserler, form, doku, renk ve malzeme kullanımı açısından doğal çevreye uyum sağlama konusunda dikkate değer örnekler sunmaktadır. Onion Evleri, Sculptral House ve Steel House gibi eserlerin doğa ile uyum açısından inceleyecek olursak;

Onion Evleri'nin yapımında kullanılan materyaller arasında koa ahşabı ve lav taşı öne çıkmaktadır. Koa ahşabı, Hawaii adalarına özgü bir ağaç türüdür ve dayanıklılığı ile bilinir. Bu malzeme, doğal renk tonları ve dokusuyla çevresindeki doğal bitki örtüsü ile uyum sağlamaktadır. Lav taşı ise volkanik kökenli bir malzemedir ve doğal formu, yapının çevresiyle bütünleşmesine katkıda bulunur. İç mekânlarda kullanılan bu doğal malzemeler, evin hem estetik hem de fonksiyonel açıdan çevreye uyumunu artırır. Koa ahşabının sıcak tonları, lav taşının soğuk ve sert dokusuyla kontrast oluşturarak mekânlara hem görsel hem de dokusal bir çeşitlilik kazandırır.

Sculptral House, doğadaki materyallerin asimetrik yapısından ilham alınarak tasarlanmıştır. Yapının formu, doğadaki düzensizlikleri ve organik formları yansıtır. İç mekânda kullanılan malzemeler ve renkler, doğanın yeşiliyle bütünleşerek mekâna doğal bir görsel zevk katar. Bu yapı, doğanın organik form ve renk paletinden esinlenerek tasarlanmış olup, iç mekânda da bu prensipler uygulanmıştır. Asimetrik duvarlar, eğimli tavanlar ve doğal ışığı en iyi şekilde kullanmayı hedefleyen pencereler, doğanın rastlantısallığını ve çeşitliliğini yansıtır. Doğal taş, ahşap ve bitki örtüsü gibi malzemeler, mekânın doğayla bütünleşmesine katkıda bulunur. Özellikle iç mekân bitkileri, doğanın iç mekâna taşınmasına yardımcı olarak mekânın doğallığını pekiştirir.

Steel House, doğal bir mekânda konumlandırılmış olup, çevresindeki kuraklık ile uyum içinde tasarlanmıştır. Bu yapıda kullanılan çelik, dayanıklılığı ve modern görünümü ile dikkat çekerken, aynı zamanda çevresindeki kurak peyzajla renk ve doku açısından uyum sağlar. Çelik, mekânda endüstriyel bir estetik yaratırken, çevresindeki doğal elementlerle bir kontrast oluşturur. İç mekânda kullanılan minimalist mobilyalar ve doğal ışık, mekânın ferahlığını ve doğayla olan bağlantısını güçlendirir. Çelik yüzeyler, ışığı yansıtarak iç mekânın aydınlık ve geniş görünmesini sağlar. Ayrıca, yapının konumlandırıldığı noktada doğanın kuraklığı ve yapı malzemelerinin renk uyumu, iç mekânın dış mekânla olan ilişkisini kuvvetlendirir.

Organik Mimari'nin başarılı örnekleri arasında yer alan Onion Evleri, Sculptral House ve Steel House, doğal çevre ile uyumlu tasarım anlayışlarını iç mimari açıdan da başarılı bir şekilde yansıtmaktadır. Bu eserler, form, doku, renk ve malzeme kullanımı açısından çevreye uyum sağlarken, iç mekânlarında da doğallığı ve estetiği ön plana çıkaran çözümler sunmaktadır. Doğal malzemelerin kullanımı, organik formlar ve doğayla bütünleşen renk paletleri, bu yapıların hem iç hem de dış mekânlarında çevreye duyarlı ve estetik açıdan tatmin edici bir deneyim sunar. Doğada bulunan ortak formlar ve görsel hafızamızda yer eden şekiller, insanın estetik algısında ve kültürün gelişim sürecinde önemli bir rol oynar. Bu formlar, hem tasarım sürecinde hem de ürünün algılanması ve kullanılması aşamasında, tasarımcılar ve gözlemciler tarafından sezgisel ya da bilinçli olarak tercih edilir. Ortak anlam ve semboller, mecazi yollarla bu süreçte belirginleşir ve etkili olur (Bahadır Kebabcı Ö., 2006). Organik mimari bu süreci başarılı bir şekilde oluşturmuştur.

4.DEĞERLENDİRME

İnsan ile doğa arasındaki etkileşim, her ne kadar eski zamanlarda iki taraflı ilişkiler üzerine kurulmuş olsa da, sanayileşme ile birlikte denge insan lehine kaymıştır. Bu karşılıklı yarar sağlayan ilişki, zamanla bir tarafın fayda sağladığı, diğer tarafın ise zarar gördüğü bir ilişki

biçimine dönüşmüştür. Ancak, doğaya zarar verdiğini düşünmeyen insan, aslında en büyük zararı kendine verdiğini fark etmiştir (Emekci Ş.,2021). İnsanın doğaya verdiği bu zarar göz ardı etmeyen tasarımcılar, doğayı koruyan doğayla özdeşleşen tasarım kriterleri belirlemeye yada yöntemleri geliştirmeye önem vermiştir. Wabi-sabi ve Organik mimaride bunlardan önemli iki yöntemdir.

Birbirinden birçok yönden çok uzak olan geleneksel Japon kültüründen doğan Wabi-Sabi tasarımlar ile Amerikalı mimar Wright'ın Organik Mimari anlayışının birçok alanda kesiştiği görülür. Doğaya saygı duyma ve doğanın tasarımda kullanılmasındaki aynılık buna birincil örnek olarak verilir. Wabi-Sabi tasarımlar doğadan ilham alır, Organik Mimari ise doğayı örnek alır. Bu iki tasarım yaklaşımının hammaddesini doğa oluşturur.

Wright "Amerikan Mimarisi" üzerinde düşünmeye başlar ve yaşadığı döneme kadar gelen mimari formların kötü olduğunu düşünür. Binaların ruhsuz ve hayatsız olduğunu benimser. Bu düşünceleri sonrası yaşayan bir mimari tasarım şekli düşünceleriyle tasarlamaya başlar. Wright'ın yaşayan mimari olarak düşündüğü mimari stil Organik Mimaridir. (Korkmaz, 2008). Wright, Organik Mimari anlayışında doğa gibi yaşayan bir mimari akımını esas alır. Doğa ile uyumlu ve onun için yer edinen bir bakış açısı geliştirir. Wright'ın Organik Mimari teması ile ürettiği mimari eserlerden Şelale Evi (1935) "Amerikan mimarisinin gelmiş geçmiş en iyi örneği" seçilmiştir (Uzun, 2015).

Organik Mimari malzemenin doğasını esas alır ve bu duruşu doğanın tasarıma yön verme yetisine olan inancından ortaya çıkmıştır. Wabi-Sabi tasarımlarda ise ham, doğal, işlenmemiş, cilalanmamış malzemeler, düzeltilmemiş ve malzemelerin organik özelliklerini ön plana çıkaran yüzeyler ile bir bütün içinde kullanılması Organik Mimari ile kesiştiği noktalardan biri olarak görülür. Malzemelerin biçimsel özelliklerinden yola çıkarak; brüt beton, doğal ahşap, tuğla, doğal taş, bambu, hasır, kil, eskitilmiş ahşap yüzeyler zemin ve duvar yüzeylerinde kullanılması buna verilecek örneklerdendir. Wabi-Sabi tasarımların temel ilkelerinden olan doğadan gelen malzemenin yer yer ama sıklıkla doğadan geldiği gibi kullanılmasını Wright'ın Şelale Evi'nin iç mekanlarının her türlü alanında kullanıldığını görmekteyiz. Wright'ın Şelale Evinde de bütün iç mekanlarda taş duvarlar kullanmıştır. Yaşam alanı, yatak odası gibi alanlar başta olmak üzere mutfak ve banyo gibi ıslak hacimlerde de taş malzemeyi kullanmıştır (Burat, 2012). Wright'ın Şelale Evi'nde taş malzemesini doğal haliyle kullanması Wabi-Sabi tasarımlarda bir ahşap kütüğün olduğu gibi mekânda kullanılmasıyla aynı yaklaşıma sahip bir tasarım anlayışıdır. Şelale Evi'nin dış mekânda doğanın içinde kaybolması, salon ve yaşam alanlarının Wabi-Sabi tasarımlardaki gibi açık planlı olması, geniş pencerelere sahip olup gün



Şekil 8: Wright'ın Şelale Evi'nin dış mekân görseli ve sırasıyla; salon, mutfak ve yaşam alanı görselleri (URL-4).

ışığından en üst seviyede pay alması, mutfak yemek yeme alanındaki doğal taş kaplamasının devam etmesi ve zemin materyalinde taş izlerinin, kabartmalarının olduğu gibi bırakılması buna örnektir. Şekil 8’de sırasıyla Şelale Evi’ne ait cephe, salon, mutfak yemek alanı ve yaşam alanı görsellerini görmekteyiz.

Wright, Şelale Evi’nde sadece belirli tasarım alanlarında doğal materyalleri kullanmamıştır. Bu yaklaşımını banyo, mutfak gibi çeşitli ıslak hacimlerde de sürdürmüştür. Böylelikle Wabi-Sabi tasarımlarda konut ya da tasarlanan her alan içindeki bütünleyici tasarım yaklaşımı ile paralellik gösteren eserler ortaya çıkmıştır. Şekil 9’da Wright’ın Şelale Evi’nin sırasıyla çalışma odası, banyo ve mutfak alanlarından taş kaplama ile dekore edilmiş alanların görsellerini görmekteyiz.



Şekil 9: Wright'ın Şelale Evi'nden sırasıyla çalışma odası, banyo ve mutfak mekânlarındaki taşın sade kullanım şekli (Burat, 2012).

Wright, estetik ve mükemmel olmayan tasarımları güzel bulmayan bir anlayışa sahiptir. Tokyo Imperial Oteli’nin yapım sürecinde kaldığı Tokyo’da, Japon mimarisi onu etkiler (Friedland R, Zellman H., 2007). Wright, 1902 yılında Japon sanatı resimlerini toplamaya başlamıştır. Japon geleneksel mimarisini ve Japon kültürünün tarihi yapılarını, bahçelerini araştırdığı bilinmektedir. (Kaya, 2021). Wright’ın Organik Mimarisinde Japon mimarisinin izlerini görürüz. Geleneksel Japon mimarisinde görülen geniş saçaklı çatılar ve bu çatıların altında inşa edilmiş olan yapının akıcı yüzer görüntüsü iç mekânlardaki hareketli bölücüler ve doğal ışığın mekân içindeki akışı ile de görülür. Japon mimarisindeki açık planlı ızgara sistemli tasarımlar Wright’ı etkilemiştir. Prairie evlerinin temelini bu yaklaşım oluşturmuştur (Cronon ,1994). Wright, Avery Coonley Evi’nin dış cephe tasarımlarında da kayar paneller ve geniş çiçeklikler



Şekil 10: Prairie Evi (1901) (URL-5).

kullanarak bu yaklaşımı devam ettirmiştir (Kaya, 2021). Doğayla bütünleşen bu konut Wright'ın Organik Mimari eserlerinden biridir. Doğal malzemelerin kullanımının ön planda olduğu ev, geniş çatı saçakları ile Japon mimarisinden izler taşır. Şekil 10'de Wright'ın Prairie Evi tasarımının cephe görünüşündeki doğa ile iç içelik göze çarpmaktadır.

Wright tasarladığı Robie Evinde de Prairie Evlerinde olduğu gibi doğal malzemeler kullanmıştır. Tuğla ile yatay çizgileri öne çıkarmış ve oluşan bantlarda kireçtaşı kullanmayı seçmiştir. Mekandaki yatay algıyı daha çok güçlendirmek için yataydaki derz boşluklarını kalın ve daha açık renkli yapmış fakat düşeydeki derz aralıklarını daha dar ve tuğlanın kendi doğal renginde tutmuştur (Kaya, 2021). Robie evi ile geleneksel Japon mimarisini yan yana koyduğumuzda birçok açıdan benzerlik gösterdiğini görürüz. Bunların başında çatı saçaklarının genişliği ve mimarinin yatay forma doğru yayıldığı görülür. Yukarı doğru daralan görünüş bu benzerliğe örnektir. Şekil 11'da Robie Evi ile geleneksel formda yapılmış bir Japon evinin yan yana görsellerinde bu çıkarımları yaparız.



Şekil 11: Wright'ın Robie House (Solda) (URL-6) evinden bir görsel ile geleneksel Japon mimarisine ait bir konut (Sağda) (URL- 7) görseli.

Şekil 12'de Wabi-Sabi tasarım örneği olan The Greenwich Hotel Tribeca Penthouse'un tasarımında şöminenin altında bir taş parçasının olduğu gibi iç mekân dekorasyonunda sade bir şekilde kullanıldığını görürüz. Bu sade tasarım Wabi-Sabi tasarımlar ile organik mimarinin kesiştiği tasarım kriterlerinden biridir. Wright'ın Robie Evi'nde tasarladığı şömine uygulaması ile The Greenwich Hotel Tribeca Penthouse'daki şömine tasarımı yalınlık, sadelik, doğal materyali ön plana çıkarma konusunda benzerlik gösterir. Robie House'daki şömine uygulamasında kullanılan tuğla tasarıma doluluk verse de malzemenin kullanım biçimi, düzlüğü Wabi-Sabi tasarımlardaki malzemeyi tasarımda kendi deseniyle üstü örtülmeden



Şekil 12: Wright'ın Robie Evi'nden tuğla kaplı bir sade şömine uygulaması (Sağda) (URL-8). Aynı yalınlığı Wabi-Sabi tasarımlarda da görmemiz mümkündür. The Greenwich Hotel Tribeca Penthouse'daki şömine uygulaması buna örnek olarak verilebilir. (Solda) (URL- 9).

kullanılmasıyla kesişir.

Wabi-Sabi tasarımlarda olduğu gibi Robie Evi'nde de doğal ışık kullanımının ön planda olduğunu görülür. Şekil 13'de Robie Evi'nin iç mekandaki pencere boşluklarının sıklıkları ve

genişliği açıkça tespit edilir. Güncel yapılarda çoklu konut ihtiyacının sebep olduğu şehirlerde ve bu konut ihtiyacından doğan konutların küçülmesi sonucunda konut içi aydınlatmaları daha çok yapay ışık sayesinde olmaktadır. Fakat Wright'ın anlayışında Wabi-Sabi tasarım



Şekil 13: Wright'ın Robie House tasarımında gün ışığının kullanımı (URL-6).

ilkelerinden doğaya uyumlu, doğayla bütünleşen, doğadan gelen bir yaklaşım olduğu için organik mimari yapılarını doğayla iç içe yapmıştır ve bu sayede doğal ışığın aynı Wabi-Sabi tasarımlarda olduğu gibi kullanımına özen göstermiştir. Organik Mimari kullanıcı ve mekân fonksiyonlarına göre gelişmiş aydınlatma ürünlerini içinde barındırırken doğal ışığın mekânda kullanım biçimi sonucu doğal ışığın mekânda daha çok kullanılmasına olanak sağlar.

Wabi-Sabi Tasarım ile Organik Mimari eserleri arasında araştırma kapsamında yapılan analiz ve incelemeler sonucu elde edilen verilerden yola çıkarak her iki mimari akımın tasarım kriterlerindeki benzerlikleri Şekil 14'te tablo halinde görmekteyiz.

5.SONUÇ

Her geçen gün gelişen mimari bünyesine yenilikçi malzemeler katmaktadır. Bu ürünler hayal edilen, kurgulanan birçok tasarımın uygulanmasında kolaylık sağlar. Buna karşın geleneksel mimari yaklaşımlar, tıpkı geleneksel Japon mimarisinden gelen Wabi-Sabi tasarımlarda olduğu gibi güncelliğini korumaktadır. Geleneksellikten etkilenen ve ona kendi yorumunu katan Organik Mimari gibi akımlarda oluşumlarının üzerinden yıllar geçmesine karşın hala devamlılığını sürdürmektedir.

5.1.Wabi-Sabi ve Organik Mimari: Karşılaştırmalı Bir Analiz

TASARIM	MALZEME	RENK
<ul style="list-style-type: none">•Dizayn Edilen İç ve Dış Mimari Mekanların Doğa İle Uyum İçinde Olması•Tasarımda Sadeliğin Vurgulanması ve Dizayn Edilen Yapı Bölümlerinin Bütünlüğü (Tasarımda Devamlılık)•Güneş Işığını En Üst Seviyede Kullanma•Açık Plan İle Mekanda Ferah Yaşam Alanları Üretme•Tasarımda Kullanılan Mobilya ve Diğer Tasarım Elementlerinde Doğal Materyallerin Kullanımı (Duvar Kaplamaları, Zemin Kaplamaları vs.)	<ul style="list-style-type: none">•Doğal Taş•Doğal Ahşap•Tuğla•Brüt Beton•Pürüzlü Doğal Yüzeyler•Tasarımın İçinde Bulunduğu Mekandan İzler Taşıyan Materyalleri Barındırması (İçinde Bulunduğu Doğaya Uyum Sağlayıcı Ürünler)	<ul style="list-style-type: none">•Toprak Tonları•Yeşil Tonları•Gri Tonları•Beyaz & Bej Tonları

Şekil 14: Wabi-Sabi Tasarım ile Organik Mimari Tasarım eserlerinin mimari açıdan kesişim noktaları.

Wabi-Sabi tasarımlar ile Organik Mimari, gerek tasarım gerekse kullanılan malzeme ve malzemenin tasarımda kullanım biçimi açısından birçok yönden benzerlik göstermektedir. Bu benzerliklerin başında doğaya saygı duymak gelmektedir. Doğadan elde edilen doğal materyallerin, yer yer olduğu gibi kullanılması ya da doğal materyallerden elde edilen mimari ürünlerin, revize edilmeden tasarımlarda yer alması, bu iki yaklaşımın ortak noktalarından biridir. Örneğin, tuğlanın olduğu gibi tasarımda bırakılması, ahşabın sıcaklığının her daim var olması ve taş gibi bazı materyallerin, doğal kusurlarıyla birlikte tasarımlarda yer alması, bu yaklaşımların doğallığa verdiği önemi göstermektedir.

Wabi-Sabi ve Organik Mimari tasarımlarının doğayla bütünleşmiş konumlandırılması da dikkat çeken bir diğer ortak noktadır. Tasarım süreci boyunca, doğal malzemelerin yanında ışık kaynağı olarak doğal ışığın ön planda tutulması ve birincil ışık kaynağı olarak kullanılması, bu iki tasarım anlayışının kesişim noktalarından biridir. Wabi-Sabi tasarımlar, geçicilik ve kusurluluk kavramlarıyla doğanın yaşam döngüsünü mekâna kazandırır ve kullanıcılarına bu döngüyü hatırlatır. Bu tasarımlar, sadeliğin güzelliğini kullanıcılarına deneyim olarak sunar. Ayrıca, geri dönüştürülen ve kullanım işlevini kaybetmiş mobilyaların yeniden onarılıp tasarıma dahil edilmesi, sürdürülebilir ve çevre dostu bir yaklaşımın mekâna kazandırılmasını sağlar.

Organik Mimari, inşa edildiği doğaya uyum sağlar ve onunla kendi içinde bir harmoni oluşturur. Aynı yaşam tablosunu, Wabi-Sabi tasarımlarının iç mekanlarında da görmek mümkündür. Araştırmalar ve okumalar, Wabi-Sabi tasarımlar ile Organik Mimari'nin doğayla bütünleşen ve yaşamla denge içinde var olan tasarımlar olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Günümüz mimarisinin gelişim sürecine paralel olarak, geçmişten gelen geleneksel Japon kültürünün bir ürünü olan Wabi-Sabi tasarımlar, Organik Mimari gibi yeni akımların içinde de kendine yer bulacaktır. Kökleri farklı olsa da, birbirine tasarımsal bağlarla bağlı olan bu iki tasarım yaklaşımı, gelecekteki tasarımcıların ilham kaynağı olmaya devam edecek ve yeni tasarımların hayata geçmesine öncülük edecektir.

5.2.Günümüz Doğa Etkili Tasarımlar ve Doğaya Saygı

Günümüzde mimarlık, sürdürülebilirlik ve çevreye duyarlılık konularına büyük önem vermektedir. Bu bağlamda, doğaya saygı ve doğadan ilham alan tasarımlar ön plana çıkmaktadır. Modern mimarlar, yapılarında doğal malzemeleri kullanarak ve çevre dostu teknolojilerden faydalanarak, doğayla uyumlu yapılar inşa etmeyi amaçlamaktadır. Yeşil çatılar, dikey bahçeler ve enerjiyi verimli kullanan sistemler, bu yaklaşımların somut örneklerindedir. Ayrıca, doğadan ilham alan organik formlar ve biyofilik tasarım prensipleri, mekanlarda doğal bir estetik ve huzur yaratmaktadır. Bu tasarım anlayışları, hem Wabi-Sabi'nin kusurluluk ve sadelik prensiplerini hem de Organik Mimari'nin doğayla bütünleşme hedefini günümüz mimarisine entegre etmektedir. Böylece, geçmişin bilgelik ve estetik anlayışları, modern teknolojilerle harmanlanarak, sürdürülebilir ve doğaya saygılı yaşam alanları oluşturulmaktadır.

5.3.Öneriler

Araştırmalar ve okumaların araştırmacıya sunduğu veriler sonucu Wabi-Sabi tasarımlar ile Organik Mimarinin doğayla bütünleşen ve yaşamla denge içinde var olan tasarımlar olduğu açıkça görülür. Günümüz mimarisinin gelişim sürecine paralel olarak geçmişten gelen geleneksel Japon kültürünün bir ürünü olan Wabi-Sabi tasarımlar Organik Mimari gibi yeni akımların içinde de kendine yer bulacaktır. Kökleri farklı olsa da birbirine tasarımsal bağlarla bağlı olan bu iki tasarım yaklaşımı gelecek tasarımcıların ilham kaynağı olmaya devam edecek ve devamcılarıyla yeni tasarımların hayata geçmesine sebep olacaktır. Doğal Mimariyi gerek Wabi-Sabi Tasarımlar gerekse Organik Mimari adı altında devam ettirmeyi prensip edinen tasarımcılar doğanın izlerini tasarımlarda kullandıkça günümüz yapay mimarisinden daha çok beğeni ve ilgi alacağı düşüncesi tartışmaya açık bir konudur. Tasarımcılar çalışma yaptıkları ve

istekleri doğrultusunda ürettikleri çalışmaların müşteri tercihi, beğeniyle doğru orantılı olduğu düşünüldüğünde sadece tasarımcılar değil doğaya saygı duyan ve onu kendi mimari alanlarında yaşatmaya istekli kitlelerinde olması gerektiği bir gerçektir. Tüm bu soru ve varsayımlara karşın doğanın insan yaşamında var olduğu her mekân ya da durumun insan ruhuna iyi geldiği bir öneriden çok gerçeğe en yakın yaklaşımdır. Bu sebeple tasarımcıların kendi projelerinde yapay mimari beklentili müşterilere hazırladıkları projelere ek doğal mimariyi de içinde barındıran alternatif çözümler sunmaları gelecek tasarımcılara bir öneridir.

Araştırma Wabi-Sabi Tasarımlar ile Organik Mimari arasındaki benzerliklerden yola çıkarak karma bir yöntemle yorumsamacı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Önemli kabul edilen eserler ve çeşitli örnekler ile çalışma desteklenmiştir. Araştırma konu ile ilgili gelecek araştırmacıların kendi gözlem ve yorumlarından oluşan yeni araştırmalara yön olacak niteliktedir. Birbirinden bağımsız iki ulusun ayrı mimari akımlarının kesişimleri ve bu kesişim noktasının yaşamın önemli bir parçası doğa olması araştırma kapsamında en önemli husus olarak ele alınmıştır. Doğa insan yaşamı boyunca dünyadaki en değerli olgulardan biri olduğunu ve dikkate alındığında insana sadece mimari alanda değil insana birçok alanda yön veren nitelikte bir özveriye sahip olan önemli bir olgu olmaya her zaman devam edecektir.

İnsan doğayı koruma yükümlülüğünde olan bir varlıktır. İnsanın dünyadaki yaşam serüvenini devam ettirebilmesi için doğaya duyduğu ihtiyaç kanıksanamayacak kadar mühimdir. Bu sebeple doğaya paralel ve doğaya saygı duyan yaklaşımla mimari çalışmalar yapmakla beraber, doğayla mücadele eden ve doğayı sınırlandıran yaklaşımlardan uzak durmalıdır. Hiç kuşkusuz doğanın önlenemez gücüyle insan savaşa girdiğinde ya doğa kazanacaktır ya da doğa insan oğluna sırtını dönecektir. Her iki ihtimalde de kaybeden insandan başkası olmayacaktır. Mimari alanda eser üreten her meslek insanı doğayı her zaman birincil koşul olarak korumalı ve ona saygı duymayı mesleki bir etik olarak görmekle beraber bunu çalışma prensiplerinin başına yerleştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Altuncu, D., (2023). Tasarımcılar İçin Akademik Yazım Teknikleri, Eğitim Yayınevi, İstanbul.
- Altan, M. İ. (1993). Mimarlıkta Mekân Kavramı. *Psikoloji Çalışmaları*, 75-88.
- Anesaki, M. (2022). Japon Kültürü. (C.C. Tarımcıoğlu, Çev.) İstanbul: Maya Kitap.
- Bahadır Kebabcı, Ö. (2006). Mimarlıkta doğaya uyum ve elde edilebilecek kazanımların örnekler üzerinden incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başak, R. (2022), Doğu ve Batı Estetiğinde Anlam Arayışı: Wabi Sabi ve Sprezzatura İlişkisi, *Ulakbilge*, 69, 161-179.
- Dickerson, M. (2021). *A'dan Z'ye Sanat Tarihi*. Say Yayınları
- Emekçi, Ş. (2021). Çevreye Duyarlı Mimarlık Arayışında İnsan ve Doğa ile Uyumlu Yapı Üretim Süreci, *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD)*, 6(2), 538-554.
- Friedland, R., Zellman H., The Fellowship: The Untold Story of Frank Lloyd Wright and the Taliesin Fellowship. (H. Ölgün, Çev.).
- Göksel, N., Erbay, M. (2021). Wabi-Sabi Estetiğinin İç Mekân Özelinde Ölçütlerinin Belirlenmesi, *Art-e Sanat Dergisi*, 1308-2698.

- Karyağdı, G. (2021). Mekân tasarımında sürdürülebilirliğin Wabi Sabi üzerinden örneklerle incelenmesi. *TOKYO SUMMIT-IV 4th international conference on innovative studies of contemporary sciences*.
- Kaya, P. (2021). “Frank Lloyd Wright in Mekân Anlayışı Frederick Robie Evi Üzerinden Bir Okuma,” *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, (11/1), 43-62.
- Korkmaz, P. (2008), Sedat Hakkı Eldem “Türk Evi” ve Frank Lloyd Wright “Prairie Evleri” Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, (08/2), 35-51.
- Mikayilova, M. (2023). Mimarlığın geleceği: organik mimarlık [PowerPoint slides]. Erişim adresi:<https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/mihriban.mikayilova/138479/KONU%20%204%20M%C4%B0MARLI%C4%9EIN%20GELECE%C4%9E%C4%B0.%20%20ORGAN%C4%B0K%20M%C4%B0MARLIK.pdf>
- Şahin Burat, E. (2012). “Taşı taş gibi, ahşabı ahşap gibi göstermek”: Frank Lloyd Wright’ın malzeme teorisi. *METU JFA*, (29:1), 321-338.
- Tavşan, C., Tavşan, F., Altuntaş, S. (2021). İnsan-Mekân Etkileşiminde Minimalist Yaklaşımlar ve İzleri, *Article in the Journal of Academic Social Sciences*, 404-420.
- Uzun, S. (2015). Modern mimarlığın gelişim süreci ve organik mimarlığın modern mimarlıktaki yeri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- URL-1: Arkitera. (2022). Erişim Tarihi: (10.06.2024) <https://www.arkitera.com/haber/kusurlu-guzellikten-dogan-japon-felsefesi-wabi-sabi/>
- URL-2: Fooddec. (2019). Erişim Tarihi: (31.07.2024) <https://fooddec.com/wabi-sabi/>
- URL-3: Ajournal. (2022). Erişim Tarihi: (31.07.2024) <https://ajournal.blog/Ajournal/Icerik/airbnbnin-wisconsin-listesinden-bir-frank-lloyd-wright-basyapiti>
- URL-4: Arkitektuel. (2017). Erişim Tarihi: (31.07.2024) <https://www.arkitektuel.com/fallingwater-evi-selale-evi/casa-de-la-cascada-interior-3/>
- URL-5: Mimar Turaç. (2019). Erişim Tarihi: (10.06.2024) <https://mimarturac.blogspot.com/2019/02/frank-lloyd-wright-prairie-konutlari.html>
- URL-6: Mimarobot. Erişim Tarihi: (10.06.2024) https://mimarobot.com/haber/wiki/frank-lloyd-wright/#google_vignette
- URL-7: Wikipedia. Erişim Tarihi: (10.06.2024) https://tr.wikipedia.org/wiki/Japon_mimarisi
- URL-8: Rost Architects. (2023). Erişim Tarihi: (10.06.2024) <https://www.rostarchitects.com/articles/2023/1/23/the-robie-house-by-frank-lloyd-wright>
- URL-9: The Greenwich Hotel. Erişim Tarihi: (10.06.2024) <https://www.thegreenwichhotel.com/accom/tribeca-penthouse/>